

„Soča“ izhaja vsak petek in velja po pošti prejemanja ali v Gorici na dom pošiljana:

Vse leto 1.40
Pol leta 0.70
Četrt leta 0.35

Pri oznanilih in tiskanih tudi pri „posrednikih“ se plačuje za navadno tiskopisno vrsto.

8 kr. če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 „
6 „ „ „ 3 „
Za večje črke po prostoru.

SOČA

Posamezne številke se dobivajo po 8 kr. v tobakarnicah v gosposki ulici blizu „treh kron“, na starem trgu in v nanski ulici ter v Trstu, via Caserma, 3.

Dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredništvu „Soče“ v Gorici v Via Ascoli 8, I., naročnina pa opravištvu „Soče“ Via della Croce št. 4. II.

Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri opravištvu.

P. n. gospode naročnike,

katerim je potekla naročnina, prosimo, naj naročbo ponovijo in naj nam pošljejo naročnino. Gospode, ki so z naročnino na dolgu, uljudno prosimo, naj poravnajo svoj dolg, da ne bodo zavirali lista v njegovem delu.

Deželni zbor.

Deseta seja bila je v petek 21. septembra ob 4. uri popoldne. Prebere in potrdi se zapisnik devete seje. Poslanec R. Mohorčič stavi naslednji predlog: „Naročuje se deželnemu odboru, da sestavi in predloži deželnemu zboru v prihodnji sesiji poselski red namesto onega, ki ga je izdala primorska namestnija dne 10. julija 1857“. Predlog so podpisali še poslanci: Maurovich, Dottori, Del Torre, Ivančič, Kovačič, Jonko. Poslanec Pančič predlaga, naj se obravnjuje nasvet potom nujnosti, ne da bi se izročil kakemu odseku v pretresovanje in poročanje. Nujnost se sprejme brez ugovora in tako tudi predlog.

Deželni glavni odgovoril je na interpelacijo dr. Verzegnassija in je navedel vse, kar je odboru znano o zapuščinah, o katerih je poslanec V. interpeliral, ter je dokazal, da spada nadzornišvo nad dotičnima ustanovama v področje c. k. namestnije v Trstu. Dr. Verzegnassij vzel je odgovor na zaupanje, pa si je pridržal, da morebiti v prihodnji sesiji poda kak predlog v tej zadevi.

Poslanec Ivančič poroča v imenu peticijskega odseka o vseh še nerešenih peticijah. Najprej predlaga, naj zbor sklene, da se sme o peticijah razpravljati potom nujnosti brez navadnega pisanega ali tiskanega poročila. Zbor sprejme ta predlog. Na to poroča o prošnji nabrežinskega županstva za podporo 600 gl. v napravo risarske šole. Deželni zbor prešel je o tej prošnji na dnevni red, naročil je pa deželnemu odboru, naj se dogovori z občino in šolskim svetovalstvom v namen, da se prihodnjemu deželnemu zboru predloži natančen načrt namerovalne šole.

Tomažu Pertiču iz Kronberga dovoli se podpora 30 gl. za preskrbitvenje sirot po ranjcem Antonu Logarju, ki se je ubil pri grajenju deželne kmetijske šole. — Rihardu Pistotnigu, vseučiliščniku, se ne

dovoli podpora, za katero je prosil, dasi je dr. Maurovich priporočal, naj bi mu dali 50 gl. — Prošnja županstva v Soči za novo cenitev tamošnjih planin in občinskih zemljišč v namen, da bi se znižali dotični davki, izroči se deželnemu odboru, da učini, kar bo za primerno spoznal. — Prošnja Jožefa Semoliča iz Brestovice, da se mu odpusti dolg do glavnega zaloga za uboge, odstopi se deželnemu odboru z naročilom, da dovoli prošlecu tako olajšanje za plačevanje kapitala in obrestij, kakoršno spozna za potrebno, samo da zalog ne zgubi kapitala. — Prošnja Kristijana Bratine za podporo nečaku Antonu Bratini, ki se uči v Marianu v obrtnijski šoli, odstopi se deželnemu odboru, da jo priporoči kupčijski zbornici goriski. — Zahvali se podpora 260 gl., katero je deželni odbor podelil obrtnijski šoli v Fojljanu, ter ga pooblasti, da podeli tej šoli še drugo podporo 100 gl. — Prošnja Aleksandra Chiadesa odstopi se deželnemu odboru, da on precenivi njegove osebne zasluge morda dovoli povišek dne. — Prošnja Ivana Lašiča iz Vertojbe za podporo se zavrne.

Po požaru poškodovanim koritniškim prebivalcem dovoli se po nasvetu poslanca Kovačiča v imenu peticijskega odseka iz zaloga izrednih stroškov za leto 1881 100 gl. z dodatkom, da deželni zbor ne bo za take namene več dovoljeval podpor, ker se hišni posestniki lahko zavarujejo zoper škodo po požaru. — Poslanec Ivančič poroča o 32 peticijah za podporo skladovnim cestam iz deželnega zaloga. Vse peticije se zavrnejo. — Poslanec Povše poroča o prošnji županij: Rifenberg, Dornberg, Šmarje, Gabrije, da bi se braniška cesta vrstila med skladovne ceste. Prošnja se odstopi deželnemu odboru za nadaljno obravnavo.

Na predlog Gasserjev v imenu deželnega odbora potrdijo se dela, katera je dal deželni odbor izvršiti na obeh oddelkih kmetijske šole s presežkom preudarjenega zneska 4563 gl. 53 kr., in ona v deželni hiši se stroškom 444 gl. 30 kr. ter se dovoli deželnemu odboru dodatni kredit za 5007 gl. 83 kr. na račun leta 1883.

Poslanec J. Tonkli poroča v imenu finančnega odseka o proračunu deželnega zaloga za leto 1884. Pri splošni obravnavi oglašita se za besedo dr. Maurovich in dr. Verzegnassij, katerih prvi je ponavljal, kar je bil uže pri drugi priliki povedal o tem, da se pri nas ne spoštuje dovolj doba 12 mesecev, to je

solnčnega leta, pri sklepanji računov in proračunov. Poročevalec ga je zavrnil in zbor je prešel v nadrobno razpravo proračuna. Pri poglavji VIII., ki govori o kmetijski šoli, poprijel je dr. Maurovich besedo ter je rekel, da bo glasoval proti preudarku stroškov za to šolo in sicer zato, ker ne donša deželi primerne koristi in ker je razdeljena na dva oddelka, slovenski in italijanski. Poročevalec pojasni na to, da kmetijska šola donša gotove, dasi počasne obresti, in da je začela še le od onega časa napredovati, odkar ima dva oddelka. Ko je bila kmetijska šola združena, pogotnila je okolo 200.000 gl., ne da bi bila kaj koristila; odkar je razdeljena, hodijo kmetovalci iz cele dežele po nauke, svete, cepiče in sadna drevesa na kmetijsko šolo. Može, ki imajo napredek in liberalizem v ustih, bi ne smeli nasprotovati tej šoli. Odsekov preudarek stroškov za kmetijsko šolo sprejmo se nepremenjen.

Poglavje IX. imelo je proračunjenih 150 gl. kot podporo za skladovne ceste in sicer za ceste, ki veže nabrežinsko železnično postajo z državno cesto. Poslanec Dottori stavi je pri tej točki sledeči nasvet: „Naročuje se deželnemu odboru, naj zopet naredi potrebne stopnje, da se letni strošek 150 gl. za ceste od nabrežinske železnične postaje in potem stroški za popraviljanje in vzdrževanje mednarodnega mosta pri Bračanu prevzemó — prvi na račun oskrbušstva južne železnice, drugi pa na račun državnega erarja.“ Predsednik odgovori, da ta predlog pride v obravnavo po končanem napovedanem dnevnem redu. Poročevalec dr. Tonkli pojasnuje, kako je prišlo, da v proračunu za prihodnje leto je pisan naslov (rubrika), ki se ne vjema s tem, kar je pod naslovom, (omejnjeni kos ceste ni namreč izvršen med skladovne ceste). Druga leta dajale so se obilne podpore skladovnim cestam, letos se pa poslanci niso mogli zjediniti ni o vsoti, ki naj bi se cestam podelila, ni o načinu, po katerem naj bi se podpora razdelila. Njegov govor spravil je zbornično levico v velik nemir, dr. Maurovich je vmes govoril: non concediamo dei sussidi (ne damo podpor), dr. Verzegnassij: to ne spada k stvari, in drugi drugače, da bi predsednik zahteval govoriti o tej stvari. Deželni glavni odgovoril, da ne more pustiti, da bi se govornik motil in prosi poročevalca, naj nadaljuje. Poročevalec dokaže, da govori o stvari, da namreč pojasnuje, zakaj se no vjema naslov IX. poglavja z njegovo vsebino. Na to je zbor dr. Tonklija mirno poslušal do konca. Po

LISTEK.

Fizika. Spisal Čebular

(Dalje.)

Pri drugem natisu bo, se vé da, še tudi tu pa tam kaj drugega treba popraviti, k čemur naj sledi tukaj nekoliko mgljajev:

V § 103, iz začetka: „Prehodi li gibajoče se telo v vsaki sekundi 10 m..., tedaj pravimo, da je gib ravnomeren, je napačno, ker po takim bi bil gib nihala ravnomeren, kar ni; pristaviti se mora: „in v vsakem enakem odlomku ene sekunde.“ Malo vrst pozneje je pravilno rečeno: „v enakih časih“.

V istem § niže doli: „Gib je tedaj ravnomeren, ako se giblje vsied vstrajnosti.“ Ta stavek je brez zveze s poprej rečenim; treba je čitatelja opomniti na § 0 vstrajnosti.

§ 104: „Mer giba je prema, ob katerej se gibivo giblje ali vsaj teži gibati.“ Prvo je prav, drugo je mer sile, a ne giba.

§ 105: „Sile niso same ob sebi, ampak so zvezane s tvarino... kjer sile delujejo, tam je tudi telo, od kojega sila izvira.“ Bolje in jasnejše: „Vsaka sila deluje med dvema telesoma, kateri teži med seboj približati ali drugo od drugega oddaljiti.“ Malo niže doli: „merna jedinica je ona sila, katera prouzročuje isti teg kakor kilogram vode.“ Stati mora „kakor liter vode; ta teg pa imenujemo kilogram“.

§ 106: „Okoli horizontalne osi vrtljivo, jako lahko kolce;“ pravilnejše: „jako lahko vrtljivo kolce;“ kajti da je kolce lahko, ni toliko važno.

§ 107, str. 96, vrsta 4. od zdoli: „Gib je tedaj ravnomerno pospešen“ beseda „tedaj“ je neumestna.

Str. 92. 3. vrsta od doli „Kolik časa potrebuje polž, da preleze 1 m. visok plot?“ za učno knjigo pretrivialna naloga. Saj imamo dovolj zanimivejših primerov za jako počasno gibanje.

§ 118. Opazka: „Ozka ladja se laglje prevrže nego široka,“ ne spada v mehaniko trdnih teles, ampak v hidrostetiko.

§ 120: „Spodnja čeljustnica je jednoramen vzvod“ je le pogojuo resnično, keder namreč zobe stisnemo; kedar jih pa razpemo, je čeljustnica dvoramen vzvod.

§ 129. „pri strojih nimamo nobenega dobička na delu ampak še celo izgubo. A vender se jih poslužujemo z velikim dobičkom in to za to, ker je možno zmagovati z njih pomočjo največje upore.“

To je nejasna argumentacija; kajti čim več upore nam je premagati, tim več treba se ogibati izgube na delu, tim menj bi potem smeli se posluževati strojev. Korist strojev je ta, da spreminjajo delo, ki je produkt iz velike sile in kratke poti, v tako, ki je produkt iz majhne sile in dolge poti, kar je koristno z obzirom na to, da je dostikrat nam sila omejena na razpolaganje, pot pa uomejena. Če hočemo n. pr. breme vzdignuti, ki tehta 200 kgr., ne zadostujejo sile naših mišic niti toliko, da bi to breme 1 m m. visoko vzdignoli. Delo, ki je zamoremo pri tem bre-

menu neposredno opraviti, je tedaj enako ničli. Ako pa porabimo n. pr. kolo na vretenu, pri katerem se imata polmera kakor 1:10, tedaj zadostuje sila 20 kgr.; in teh 20 kgr. upora bomo lože premagali 10 m. daleč, kakor 200 kgr. 1 m. daleč.

§ 136. Genetično razjasnilo osrednjega giba je pomanjkljivo. „Osreduji gib... nastane, ako se gane telo v neko mer, a se prepušča potem delovanju sile, katera je pri vlačuje k... točki.“ Glasiti se mora: ako se telo v neko mer zažene, a potem prepusti delovanju sile, katera je privlačuje k... točki, ki pa ne leži v tej meri.

§ 136, str. 126. „Pri gibu mesca okoli zemlje je težnost izvor sredotečnosti; pri gibu premične okoli solca pa... gravitacija.“ Zakaj nasprotje delati med stvarmi, ki so bistveno eno in isto, kakor težnost in gravitacija? Naj bi se k večemu reklo: „Ona sila, ki privlačuje lunu k zemlji, je ista kakor ona, ki jo pri pozemeljskih telesih težnost, kjer pa deluje med nebniimi telesii, gravitacijo imenujemo.“

§ 145. „Pogosto nam pa ni moči dokopati do vode, in v teh slučajih vrtamo v zemljo. Vodnjake te vrste zovemo... arteške vodnjake.“ Bistveni znak arteškega vodnjaka ni ta, da je vrtan, ampak ta, da voda vsled posebnih podzemeljskih razmer, katere so tudi iz zraven stoječe podobe razvidne, sama ob sebi nad zemljo ure, na mestu da bi se morala se sesal-kami ali vedricami vzdigati.

§ 151. „Ta tlak plinavih teles zovemo njih napetost ali prožnost.“ Kmalu potem sledi: „Plinava telesa so popolnoma prožna.“ Tu je isti izraz v

končanem govoru, ki je izvrstno razjasnil, po kakih načelih in s kakega stališča je treba presojevati podpore za ceste, oglasila sta se Dottori in Verzeguassi vsak dvakrat, da bi ugovarjala Tonklijevi razpravi, pa brez uspeha, kajti odgovoril jima je prav krepko na vse ugovore.

Poglavje IX. in naslednja sprejeta so bila potem nespremenjena. Potrebščine za leto 1884 znašajo 198.773, založba 86.115, primanjkljaj 112.658 gl. Da se primanjkljaj založi, tirjale se bodo za leto 1884 naslednje davščine in doklade: 1. doklada 120% od celega zneska vseh neposrednih državnih davkov, 2. doklada 200% na užitino vina, mošta in mesa, 3. doklada 500% k državnemu davku vpeljanemu vsled državne postave od 23. junija 1881. (št. 62 drž. zakonika) zadevajočemu kupčijo in nadrobno prodajo žganih pijač, 4. davščina 50 kr. za vsak hektoliter na drobno potočnega piva. Zastran načina, po katerem se ima pobirati deželna davščina od piva, zlasti zastran oseb, od katerih, in pogojev, po katerih se ima tirjati gledé kontrolne oblasti organov, kojim je pobiranje izročeno, in gledé kaznovanja prestopkov, veljajo enaka pravila, kakor za pobiranje vinske užitnine.

Po poročevalčevem nasvetu sprejme se finančna postava tudi v tretjem branji. Dottorijev predlog o nabrežinski cesti in bračanskem mostu sprejme se brez ugovora.

S tem bil je dovršen dnevni red desete seje in končano delo, ki je bilo odločeno letošnjemu zborovanju. Deželni glavar izprosi pooblaščenje, da potrdi deželni odbor zapisnik zadnje seje, in sklene s kratkim nagovorom v italijanskem jeziku letošnje zasedanje. Omeni, da se ni varal, ko je v začetku zborovanja izrekel nado, da v goriški zbornici ne pride do burnih, narodnostnih bojov. Obžaloval je, da poslanci niso mogli zediniti se o podporah za ceste, ter izreče svoje trdno prepričanje, da se zgodi to prihodnje leto. Slednjič povabi poslance, naj vsikliknejo trikratni evviva presvitlemu cesarju. Poslanci odgovoré z navdušenimi živjo in evviva in zborovanje bilo je končano.

Dopisi.

Iz Števerjana, na Mihelovo. — V zadnji „Soči“ bilo je čitati v dopisu iz Šmartnokojščanske županije, da je ondašnje starešinstvo sklenilo, naj se začne trgatve še le 8. oktobra, in da bodo kaznovani, kdor bi se temu usvajal. Pisalec teh vrstic se popolnoma ujema z onim dopisom, posebno pa s tem, kar ima v tretjem oddelku, ki pravi, da je omenjeno starešinstvo že več let sem prepovedalo nositi grozdje na prodaj brez županstvenega dovoljenja. V tem grmu tiči zajec. Kaj bo neki koristila prepoved zaradi odnašanja trgatve, če bi se ne prepovedalo tudi neopravičeno prodajanje grozdja? Prva prepoved brez druge bila bi še le prava zasloba takim, ki zajutra, predno solnce izide, so že pri Sočinem mostu s tako dobro zamašenimi „kaštelami“, da še oglenceva kislina bi imela težavo ven uteci. Nektere pa porabijo opoldansko uro zato. — Zakaj tako? to naj si vsak sam misli. Tako ravnanje moral je pisalec teh vrst večkrat videti. Zdjaj pa še 14 dni s trgatvijo počakati, potem ne bi bilo treba, da bi se „prelepa in sladka gospa“ Rebula, kakor jo imenuje drug dopisnik iz Brd, vozila, kajti bi jo že poprej odnesli. — Nekateri

precej različnem pomenu rabljen. Bržkone se je dal pisatelj zapeljati od katere neuške fizike, kajti spominjam se, da sem nekje našel izraz „Elasticität“ na mestu „Spannkraft.“ Res je, da sta si ta dva pojma precej blizu v rodu, a zamenjati se vendar ne smeta; dokaz temu je ravno ona nejasnost, ki leži v ravno navedenih stavkih. Napetost merimo po atmosferah, a o prožnosti pravimo, da je več ali manj popolna. Vsak plin ima neko določeno mero prožnosti, ki jo imenujemo popolno: a napetosti nima plin po svoji naravi, ampak po zunanjih okolščinah, namreč po prostoru, v katerega je zaprt, in po svoji toplini. Zraven bi še predlagal kot terminus za „Spannkraft“ „uapon“ na mestu „napetost“, kakor je pisatelj že porabil „vzgon“ za „Auftrieb“, ker končnica o st vendar le bolj znači kako svojstvo, kakor količino.

§ 156. Pri opisovanju ni omenjena tiskovna zaklopnica; v zraven stoječi podobi se ve da je vidna.

§ 157. Pri „zgoščevalnem smrku“ je razlaganje, zakaj je zgoščevanje zraka omejeno, v tem pomankljivo, da ni omenjen „škodljivi prostor“.

§ 163, poskus c. Zaključek tega poskusa je nejasen, ker preveč skrčen. Jasneje bilo bi tako le: Istega poskusa (da se namreč zvonec izpod brezračnega recipienta ne čuje) vidimo, da zrak zvok prevaja; ker pa zvonec tudi čujemo brez zraka v recipientu, ako mu nožice niso z bombažem povite, vidimo, da tudi trda, prožna telesa zvok prevajajo. Da slišimo zvok, potrebna je itd. kakor že stoji.

§ 166. „Naše uho ne razločuje v sekundi, več nego 9 glasov;“ uvrstiti se mora beseda: „zaporednih.“ (Koniec prih.)

izjeme naj bi le bile od take prepovedi. Niže Števerjana n. pr. v gmajnah naredili so si mali posestniki nekaj vinogradov, ki se ne držijo skupnih vinogradov. V te zahajejo pogosto potniki ne hodi jih treba iz Gorice, kateri škodujejo posestnikom. Za take in enake vinograde naj bi bila izjema gledé trgatve ali pa naj bi se prepovedalo goriškim označenim potnikom ob onem času v naše nograde.

Pa tudi neke druge števerjanske okoliščine ne smem zamočati. Tukaj so začeli gospodje pl. Fabris, baron Tacco in več drugih saditi raznih bolj zgodnjih trt, postavim portugalko, burgundovko, modro frankinjo (Blaufränkisch). Portugalko so celo na Slapu že prve dni septembra potrgali. Potreba zgodnje trgatve pokazala se je tudi pri trgatvi gospoda barona Tacco, ki je bila 14 min. meseca in ki je zelo trpela radi zdrelobe. Burgundec in frankinja gospoda Fabrisa je pa dosegla letos sladkost, katere nikakor bi ne bil kdo pričakoval. Minula leta imela je frankinja 95 do 100 stopinj sladkosti na „Ehsl-e-je vo“ vago, ki kaže najbolj natančno. Mašim štev. 2 je imela letos sladkosti 104—105; burgundec pa 114—115 stopinj; kar je je pa ostalo, ki je bila videti revna in suha, je pa tako sladkost dosegla, da je preseгла „Ehsl-e-je vo“ vago, ki kaže do 130 stopinj sladkosti, za dobrih 5 stopinj. Po izrazu samega g. Fabrisa je ie prav malo pikolitov tako veliko sladkost doseglo v njegovem življenju. Ker je letos Bog trti toliko sladkosti dal in ker ima g. Fabris posebno pazljivost pri trgatvi in v kleti, bodo letos njegove buteljke gotovo še boljše, nego minula leta. Prijatelji njegovih buteljk bodo imeli letos lepo priložnost, da se pripravijo o dobroti, ker shranjeno je vsako vino posebej v svojih sodih. Goričani pa tudi okoličani že dobro poznajo njegove buteljke, pa tudi daleč v Avstriji blizu nemške meje jih kaj radi srkajo, kjer so po prijateljih za nje izvedeli.

Pa tudi pravilno napravljena rebula v boteljkah je kaj dobra pijača. Lani na Češko poslana v sodu naredila je dober utis; zato so si jo tudi letos uže naročili. Dobro bi bilo, da bi tudi drugi, posebno veliki posestniki v Brdih posnemali pri napravljanju vina g. Fabrisa, da bi naša vina s časom zadobila veljavo tudi na zunaj.

Iz Pervučine, 28 sept. — Prešlo je blago poletje; približuje se nam zimski čas, kratki dnovi, dolgi večeri; narava bode sladko spavala odpočiva se od truda. Tudi mi bodemo spavali, odpočiva se od trudapolnih javnih plesov, katere smo imeli v našem obližju, rekel bi, čez mero. Zastoj bili so tvoji navsveti, draga „Soča“, zastoj podučevanje naše vrle duhovščine, kajti plesati se je moralo. Naj bi se prihodnje poletje kaj tacega ne ponavljalo več. Dragi sosedje pervučki kakor dornberški, oklenimo se raji naše umrle dornberške čitalnice; prebudimo jo k novemu življenju, napravimo čitalnico pravega pomena in sicer tako, da bodo lahko tudi manje premožni zamogli v ceno čitati časnike in podučljive knjige. Kako je sicer lepo slišati, kako se sem ter tja napravljajo čitalnice in kako napredujejo v narodnem obziru, mi pa spimo spanje pravičnega. Kam si prišla pred par leti tako slavljena dornberška čitalnica? zastoj prašajo po tebi k nam dohajajo tujci. Tedaj narodna duhovščina, učiteljski, inteligencija, oklenimo se umrle čitalnice ter prebudimo jo k življenju, kajti veliko bolje za nas, ako se bodemo pred svetom odlikovali s kakšno narodno veselico, nego s pogostimi javnimi plesi. Da ne bodo ove besede „bob v steno“, pomozí Vsegamogočni.

Iz Renč, 20. sept. — Dopisnik iz renške okolice v 37. številki cenjene „Soče“ vidi po mojem mnenju preveč črno našo okolico. Ako pregleda letošnje pridelke po naših poljih, mora pritrditi, da smo dolžni Bogu hvalo za obilni blagoslov, ki nam ga je dal. Kar zadeva nedeljsko pohajkovanje mladenčev in deklet po poljih, velja morebiti za renško okolico (kar bi se pa jaz ne upal trditi), ali o renških dekletih in mladenčih se menda to ne more govoriti, ker po končani službi božji gredo dekleta na svoj dom, mladenči pa ostanejo z možmi pred cerkvo, kjer se pogovarjajo o letini, o vremenu, o davkih, o vojski in drugih vsakdanjih ali pa tudi nenavadnih rečeh. Da hodijo naša dekleta v Aleksandrijo službo iskat, je pač res, ali k temu jih sili potreba, da si kaj prislužijo. Gledé poštenosti smejo se naša dekleta meriti z dekleti bližnjih občin; v cerkvi dajejo lep izgled pobožnosti, ko zbranega duha molijo iz bukvic ali ko pazljivo poslušajo nauke našega častitega gospoda župnika. Lepe nauke, katere elišijo doma, nesejo seboj, ko gredo po svetu, in ko se vrnejo domov, jih niso pozabile. Pisatelju teh vrstic tudi ni znano, da bi bila katera naših deklet na poti iz Renč v Aleksandrijo ali iz Aleksandrije v Renče pozabila slovenski jezik. Pri nas je narodna zavest dobro vzbujena in nimamo med seboj odpadnikov naroda. Ponosni smo na to, da smo slovenske krvi, in nikomur ne pustimo, da bi izruil iz našega srca ljubezen do domovine ali da bi nam iz naših ust vzel slovensko besedo. To čast si hočemo za Renče vedno ohraniti. Vaščan.

Iz Vipolže, 1. oktobra. — O naših poštnih slugah, kakor tudi o goriških poštnih odpravnikih imel bi kaj povedati, kako berejo in umeje italijanske napise na pisnih, pa za danes naj bo, posebno ker se taki slučajji uže tako večkrat čitajo v časnikih. — Pred par leti slišalo se je pri nas prav lepo cerkveno in posvetno petje, ko sta bila še pri nas gospoda Ivan Kocijančič in Ivan pl. Reja. Ali prvi se je preselil na svoje posestvo v Mušo, drugi pa v Gorico, kjer je odprl gostilnico, in od tistega časa nimamo več do brega petja. Pri slovesnih in navadnih mašah vedno pojeta le dva glasova; enkrat slišiš „Sladko uro,“ drugi krat: „Pred stolom“; to se ponavlja celo leto in še naprej. Smili se mi ubogi organist, ki se napenja s svojim šibkim glasom, toliko da ne počí. In kaj je temu krivo? Prepičla plača našega organista. Kako bo organist z veseljem podučeval bodisi cerkveno, bodisi posvetno petje za borih 30 gl. na leto. Občinarji želijo sicer imeti dobro petje; ali za tako plačo se ne more imeti. Zato prosim, naj se zbudi občinski predstojnik in naj se pogovori z občinarji, da določijo organistu spodobno plačo, potem bomo imeli zopet tako petje, kakor pred par leti, naj bo v cerkvi ali zunaj cerkve. Gospodoma Kocijančiču in pl. Reji pa še zdaj izrekam presrečno zahvalo za njih nekdanji trud in požrtvalno delovanje.

Dobili smo, kakor si poročala, draga „Soča“, skladosno cesto čez Preval, Vipolže in Kozano do Šmartna. Lepa hvala naj bo za to izrečena našemu g. poslancu Andreju Kocijančiču, ki se je veliko trudil in prizadeval, da nam jo je pridobil. Še zdaj, ko je le občinska cesta, vidimo dosti odlične gospode, ki hodi ogledavat stari grad grofov Attemsov. Ko bo cesta v boljem stanu, videli bomo še več domačinov in tujcev, ki pridejo k nam po opraviilih in po kupčiji. Promet z Gorico bo po tej cesti jako olajšan in težko je razsoditi, kdo bo imel od te ceste več korist: Brda ali pa goriško mesto, katerega župan in poslanec je v deseti seji deželnega zbora glasno ugovarjal: non concediamo sussidi, t. j. ne dovolimo podpor (za skladosne ceste).

S Krasa, 20. sept. 1883. — V 34. številki „Soče“ čitali smo dopis iz Povirja, v katerem gospod dopisnik opisuje solo v Povirji. Pričetkom jo hvali ter jo imenuje začetnico mnogim imenitnim osebam, katere nam je tudi imenoval. Dvojico je še prezrl, ne vem, iz kakih razlogov; a vsekako vredna sta i ta dva, da se omenita. Prvi je gospod France Rebec, nekdanji profesor v Gorici, a sedaj na Ruskem v Sinfropolu, bivši nadzornik srednjih šol ter profesor drevnih jezikov (angl. fran.) na vseučilišču v Kijevu, odlikovan s Stanislavovim in Feodorovim redom; drugi je marljivi in učeni gospod Karl Švab, bivši profesor zgodovine in zemljepisa na koperskem učiteljskem izobraževališču, katerega nam je žalibog nemila smrt še mladega pobrala.

V nadaljnih stavkih toži gospod dopisnik, da je sola v Povirji v zadnjih letih zelo nazadovala, ter našteva uzroke te prikazni, ki se nam zde dovolj tehtni. Toži, da imajo že več let bolehnega učitelja, ki pri najboljši volji zaradi množine (152) otrok in zaradi boleznih šolskih težav sam ne more premagavati. Povedal je, kako bi se stvari nekoliko v okom prišlo. To pa je gospod dopisnik s Krasa v 74. št. „Edinosti“ take spekle, da je kar zaupil ter mahal na desno in levo brez prave podlage in logike.

Dopisnik tudi da v Sežani bi se ne moglo izhajati s trirazrednico radi neugodnih šolskih prostorov; a jaz smelo trdim, da prostori bi bili popolnoma dobri, dasi ne tako složni, kakor zdaj, ko imajo štiri-razrednico.

Dalje meni gospod dopisnik, naj bi v času boleznih učiteljeve v Povirji podučeval solo gosp. župnik. Tu moram pomilovati g. dopisnika in reči, da so mu povirske razmere prav malo znane. Gosp. župnik je mlad in krepak, a tudi opravi mu je čez glavo, ker v Povirji je mesto kaplana izpraznjeno, ter ima župnik svoja in kaplanova opravila.

Uzrok, katerega je navedel g. dopisnik, da bi dokazal, da je bilo gosp. učitelju sežanskemu nemoogoče, v času boleznih povirskega učitelja v Povirji solo podučevati, je popolnoma ničev, a pregovor: „med dvema zlema izvoli se marje“ je slabo obrnil. Kaj je manjši zlo, da je 152 otrok brez vsega poduka, ali da ima 89 otrok poludnevni poduk? Le ne zagovarjati, kar se ne da.

Politični pregled.

Na političnem polju avstrijskem pouzročujejo mnogo hrupa dopolnilne volitve v državni zbor v moravskem velikem posestvu, kjer je večina volilne komisije zavrgla štiri glasove ustavovercev, ki niso imeli volilne pravice. Vsled tega sta bila izvoljena dva konservativna, vladi prijazna poslance z enim glasom večine. Zanimivo je pri vsem tem tudi to, da preti ustavoverska manjšina državnega zbora izstopiti in

odpovedati se daljemu poslovanju, ako bi se ona volitev ne ovrhla. Toda juha se nikdar ne je tako vroča, kakor se kuha.

V čuden položaj došla je tudi večina slovenskih poslancev v dež. zboru kranjskem, katera se je bila z nemško manjšino pogodila, da odobri volitve v veleposestvu kranjskem, ako se manjšina udeleži obravnavanja volilnega reda. Stvar je bila, kakor rečeno, dognana in je tekla gladko do včeraj, ko sti bili na dnevnem redu točki: poročilo o volitvi v veleposestvu in o prenarredbi deželne volilnega reda. Seja je bila napovedana ob 10. uri. Pred sejo pa je manjšina večini naznanila, da kompromisa ali pogodbe ne more izpeljati. Pogajanje med strankama povzročilo je zakasnenje napovedane seje za pol drugo uro. Občinstva se je bilo mnogo zbralo, ki je nezadovoljno zapustilo dvorano, ker imenovani točki stavili sti se raz dnevi red in prideta menda v jednej prihodnjih sej na vrsto. Nerazumljivo nam je, kako more večina slovenskih poslancev z renegati in političnimi prenapeteži, o katerih je imela dovolj prilike, da jih v vsakem oziru — tudi gledé možate besede — spozna, v katere koli dogovore stopiti. So li volitve pravilno vršile se, dobro, naj se odobrijo; so se vršile pa pri volitvi nezakonitosti, onda naj se ovržejo. Le pravica in resnica nas pripelje do končne zmage.

O avstrijskem položaji priobčuje berlinski časnik „Post“, ki je s tamošnjo vlado v ozki dotiki, zanimiv članek, v katerem dokazuje, da bi Avstrija ne mogla izpolnovati svojega poklica, ako bi živela z največjim delom svojih državljanov, s Slovani namreč, v razmerji tlačiteljice do stiskancev, in hvali Taaffejevo ministerstvo, ki se prizadeva biti vsem narodnostim enako pravično, dasi mu je neizmernih težav premagati.

Važno hrvaško-ogersko vprašanje obrača se na bolje. Državni poslanci hrvaški — vsi razen Krističa — izročili so ministru Tiszi spomenico, ki obsega te le točke: 1.) naj se odstranijo grbi z madjarskimi napisi; 2.) naj se uvede na Hrvaškem zopet ustavno stanje; 3.) naj se odstranijo vse nezakonitosti, ki so se vršile od leta 1868 naprej in so v protislovju s hrvaško-ogersko pogodbo; 4.) hrvaški poslanci se ne udeležé zasedanja v državnem zboru, ko pride hrvaško vprašanje na vrsto. Minister Tisza prišel je v ponedeljek večer k pogovorom hrvaških poslancev, ter je na dotično spomenico odgovoril, da kakor je bil strog v naredbah, da se povrne kaljeni mir, tako je zdaj popustljiv in spravljiv, da se postavno konča ves razpor.

Križa v Srbiji je rešena. Kralj, dospevši v Belgrad, sprejel je ostavko ministerstva Piročanca ter je pooblastil podpredsednika državnega sveta, Nikolo Krističa, da sestavi novo ministerstvo. Kristič je še večji neprijatelj radikalne stranke in njenih nazorov nego Piročanec. Kralj se je s tem imenovanjem od radikalne stranke, za katero je večina naroda, odstranil, namesto da bi se ji bližal. Bo li to v prospah in korist srbskemu kraljestvu, kdo more to znati?

Španski kralj Alfons vrnivši se od vojaških vaj v Homburgu došel je v Pariz, kjer je bil od predsednika francoske republike sprejet. A pri tem sprejemu je zbrano ljudstvo začelo žvižgati in zabavljati ter je kralja žalilo, in vse to vsled tega, ker ga je imenoval nemški cesar Viljem polkovnika ulanskega polka, ki je sedaj v Strasburgu, v mestu, katero so Nemci v zadnji vojski Francozom odvzeli. Pariška razposajenost razburila je pa Špance tako, da se je bati daljšega in velicega sovraštva med bratovskima narodoma. Bismark ima srečo!

Kralj je bil, ko je na Špansko mejo in potem v Madrid došel, povsod navdušeno sprejet.

Domače stvari.

Cesarjev god praznoval se je včeraj z veliko slovesnostjo v mestu in na deželi. Vsi javni zavodi v Gorici imeli so praznik in službe božje za cesarja.

V veliki cerkvi bila je ob 10. uri slovesna peta maša, katero je služil preč. kapitulov vikar dr. Valussi

in katere so se udeležili vsi dostojanstveniki, deželni in mestni zastopniki, državni uradniki, profesorji in učitelji, vojaki, veterani, meščani in drugo ljudstvo.

Na javnih poslopih razobešene so bile državne zastave, na praznični obleki bilo je videti, da v mestu so razumeli pomen visokega dne. Tako je prav.

Knezo-nadžkof dr. Alojzij Zorn pride iz Trsta v Gorico jutre, v soboto, 6. oktobra ob 11³/₄ predpoludne z železničnim vlakom, ki prihaja vsak dan ob tej uri. Na kolodvoru pozdravi nadškofa mestni župan s starešinstvom; od ondot se popelje novi vladika v Veliko cerkev, kjer ga bodo pričakovali prvostolni kapitul in mestna duhovščina. Nadškof pomoli nekoliko pred altarjem sv. R. T. in se odpelje v svojo palačo. — Drugo soboto, 13. t. m., ob 8. uri zajutra (ako ne bo kake premembe) sprejme nadškof palij (pallium, znamenje nadškofijske in metropolitanske časti) iz rok škofa tržaškega, monsignora Glavine, v semeniški kapeli. Palij mu ostane kot oseben kinč in znamenje, ki ne preide na njegovega naslednika; vsakemu nadškofu dajo nov palij. V nedeljo, 14. t. m., bo slovesno vmeščenje, pri katerem se pokloni nadškofu duhovščina, pozneje pa dostojanstveniki, uradi in deputacije.

Slovensko bralno in podporno društvo priredi 14. t. m. popoldne veselico s petjem, deklamacijo, govorom, godbo in srečkanjem na čast novemu nadškofu v prostorih in na vrsto gostilne „Europa“ na Travniku. Domači in zunanji udje, kakor tudi prijatelji društva se vabijo, da pridejo k veselici v obilnem številu. Natančen program prinesemo prihodnjic.

G. Antonu Hribarju, voditelju na tukajšnji c. k. deški vadični, dali so preteklo soboto opoldne zlati križec za zasluge. Pri tej priliki zbrali so se bili vsi učitelji imenovanega zavoda v okoliščani dvorani in vodja goriškega učiteljskega, g. Peter Rajakovič izročil je odlikovancu po kratkem nagovoru in med srčnim čestitanjem znamenje cesarjevega priznanja v lepem črnem zavitku. Odlikovanec se presrečno zahvali za cesarjevo milost ter prosi, naj se njegova zahvala naznani na pristojno mesto. Navzoči učitelji čestitali so po vrsti odlikovancu in s slavklici na cesarja končalo je svečano opravilo. — G. I. Kuršen postal je stalni vadični učitelj in bo podučeval, kakor do zdaj, telovadbo na goriških državnih učilnicah.

Duhovske premembe. Č. g. Ivan Kragelj, vikar v pokoji, je umrl 24. sept. v Kanalu. — Č. g. Franc Rožič, kaplan v Kanaalu, šel je začasno v pokoj. — Č. g. Miha Pirih, župnik pod Melcami, šel je v stalni pokoj. — Č. g. Anton Bratina, kaplan pod Melcami, imenovan je oskrbnik ondašnje župnije. — Č. g. Hilarij Zorn postal je namestni učitelj veronauka na c. k. realki v Gorici. — Č. g. Angelj Centazzo o, kaplan pri fari sv. Vida na Placuti, podučuje začasno veronauk na c. k. deški in deklški vadični v Gorici. — Č. g. Ivan Grbec, kaplan v Ločniku, postal je knezo-nadžkofov domači kaplan. — Razpisani sti župniji v Bračanu (Brazzano) in pod Melcami do 12. t. m.

Župnijsko skušnjo delali so od 2. do 4. t. m. naslednji č. gg.: Ivan Grbec, kaplan v Ločniku; Jožef Škočir, spovednik na Sv. Gori; Ivan Trevisan, vikar na otoku Morosini; Anton Zarl, vikar v Čez-Soči; Karol Zorman, kaplan v Flumičelu (Flumicello).

Ivan Prinčič (ne Jožef, kakor piše „Corr.“) bil je mlajši izmed treh bratov, katerih oče še živi v Kozani v Brdih. Eden brat je gospodar na očetovem domu, drugi je pa lastnik tovarne v Astrahanu v Aziji. Ivan prosil je očeta, naj mu dá njegov delež, da pojde po svetu, ali oče je bil trd in mu ga ni dal. Ivan se naveliča prošnja, vzame seboj 200 gl. in se napravi na pot v Azijo. Iz pisem, katere je pisal domačim, razvidi se, koliko je trpel po svetu, ker ona vsota ni mu zadostovala, da bi bil prišel k bratu v Astrahan. Slednjic se mu vendar posreči, da pride do svojega brata, pri katerem se mu je dobro godilo. Za nekaj časa sklene, da se vrne domov, in se poslovi od brata, s katerim sta se prav dobro imela. Kor so prav takrat kronali ruskega carja, krenil je v Moskvo, da bi videl to veličansko slovesnost; o tem, da bi bil hotel odpirati pot goriškemu sadju v Moskvo, kakor poročila imenovani list, ni nič znano. Tu v staroslavnem ruskem mestu, to je v vodi Moskvi, ki teče skoz mesto, našel je naš rojak svojo smrt. Ne vé se, ali je prišel po nesreči ali iz svoje volje v vodo; le to je gotovo, da je v vodi smrt storil. Bog bodi mu milostljiv.

Neki kmet zunaj goriškega mesta živel je v vednem sovraštvu in prepripi se svojim sinom. Pogosto sta se kregala, zmičjala in klela. Tako se je zgodilo tudi preteklo soboto zvečer. Nazadnje zagrabi oče železne vile in se zaleti proti sinu; sin je pa vile odvrnil in je pri tej priliki očeta močno ranil na levem ramenu. Kjer ni v družinah miru, se tako godi.

Neki mladenič v Porteolah, v goriški Furlaniji, prosil je očeta, naj mu dá denar, da pojde na ples. Oče se je sinu na vso moč ustavljal ter mu ni hotel dati denara. Sin gre na polje in začne v svoji

nevolji škodo delati in rezati, kar mu pride pod roko. Oče gre po puško, ostrelji sina v nogo in se potem sam izdá sodniji. Kam pridemo po taki poti?

Cerkvena osbrbnštva, občinske predstojničke in gospode organiste ter prijatelje lepega petja in godbe, opozarjemo na spis g. Danila Fajgeljna v današnjem listu o livških orglah, ki naj bi služile v izgled onim, ki mislijo napraviti nove orgle v kaki cerkvi.

Slovenski napisi v Gorici pomnožili so se v zadnjih mesecih vsaj za dva. G. Martin Poberaj, ki je „Sočinim“ čitateljem znan po svojih oznanilih, katera v „Soči“ razglša, postavil je nad svojo štano in krojačnico na Travniku pred kosarno napis v slovenskem, italijanskem in nemškem jeziku. Tako je storil tudi g. I. Keбат, ki pod kosarno za Mesnicami prodaje divjačino in kuretnino. Naše rojake spominjamo na ta dva naša moža ter jim priporočamo, naj kupujejo, dotično blago pri njih. Kdor spoštuje naš jezik na svoji tabli, njegaj bomo spoštovali z našim denarom; kdor je nasprotnik našim pravičnim prizadevanjem, naj se debeli in pita pri drugih in ne pri Slovenceh. Slovenec naj Slovenca pozna, Slovenec naj Slovencu pomaga. Uljudni bodimo proti vsakemu človeku, ali potrebne reči kupujmo v prvi vrsti pri tistih, ki nam niso nasprotni in uas ne zaničujejo.

Delalsko podporno društvo v Trstu praznovalo je preteklo nedeljo prvo obletnico blagoslovljenjastave na jako dostojen in sijajen način. Zajutra ob 9¹/₂ bila je slovesna maša z asistenco v cerkvi sv. Jakopa. Maševal je župnik č. g. Fabris, primeren govor imel je č. g. Ivan Butignoni, rojen Italijan v Kopru, ki se je pa prav dobro navadil slovenski jezik zato, da more kot namestnik izveličarjev zadostovati svojemu poklicu v Trstu. Pri maši je pel mešani zbor delalskega podpornega društva latinsko mašo pod vodstvom g. Tanceja z mojsterako izurjenostjo. V presbiteriji bil je odločen prostor za odbor in zastavo, okolo katere so bile zbrane odbornice ženskega oddelka, ker se je ta dan na zastavo pripel trak tega oddelka. — Popoldne bila je veselica v gostilni „Monte verde“, med katero so slovesno pripeli zastavi novi trak, ki je tretji na nji. Slavnostni govor imela je odbornica A. Kobalova. Pevske točke in deklamacije izvršile so se krasno. Dvorana bila je prelepo okinčana, udeležitev neizmerna; zaotopani sti bili društvi „Avstrija“ in „Unione operaia.“ Navzoči so bili mnogi tudi zunanji gosti, ki so se čudili, da je toliko življenja med tržaškimi Slovenci. Čestitamo lepemu napredku tržaškega delalskega društva!

Bogoslovsko učilišče imelo je danes slovesno sv. mašo; jutre začnejo predavanja. V prvo leto oglasili so se do zdaj le štiri slušatelji: iz goriške nadškofije dva: gg. Stacul in Žigon; iz tržaške škofije tudi dva: gg. Gojtan in Lenassi. Iz poreške in krške (Veglia) škofije niso prišli še oglasiti, da bi mi znali. Vseh bogoslovcev v goriškem semenišču bo okolo 50, pred 15 leti bilo jih je 100. Tržaška in poreška škofija imati veliko pomaukanje duhovnov.

Spremembe učiteljev v goriški okolici. Gg. Ig. Križman v Dornbergu, Fr. Švara v Podgeri, Andrej Drašček v Vertolbi postali so definitivni nadučitelji. Jarnej Rajar nadučitelj pride iz Križa v Šempas. Blaž Sedečič definitivni učitelj pride iz Vogerskega na Banjšice, Andr. Širok def. učitelj iz Opatjehsel v Kozano, Fr. Bajt suplent c. kr. vadičnice v Gorici v Standrež kot def. učitelj, Iv. Zorn podučit. iz Gabrij pri Ajd. kot def. učitelj v Križ, Ant. Rustija podučitelj iz Kozane v Opatjaselo kot zač. učitelj.

Dalje pridejo kot podučitelji gg. Ivan Vodopivec iz Višnjevka v Gabrije pri Ajdovščini, Jož. Budal iz Plavi v Višnjevku, Ivan Mekarovič iz Čepovana v Kromberg, Iv. Kavs iz Kamenj v Batuje, Ant. Mlekuz iz Solkana v Čepovan, Ivan Grahli izprašan učit. kandidat v Skrilje, Alojz Bovcon iz Skrilj v Kojško, Marija Kranjec iz Šempasa v Vedrijan, Angela Kocijančič iz Dornberga v Šempas, izpraš. učit. kandidatinja gg.čne Karolina Uršič v Kamenje, Vilhelmina Franko v Solkan, Matilde Berlot v Dornberg, Henrik Lebau podučit. v Kojškem pojde kot def. učitelj v Plave, Jož. Srebernič def. učitelj v Krombergu v začasni pokoj. Učitelj J. Bogatej gre iz Bovca v Sočo, izprašani učit. kandidat Andr. Gaberšček v Bovec kot podučitelj. Podučiteljici Avgusta Uršič v Kobaridu in Ana Šarč na Srpenici menjati službe.

Na tukajšnje realke oglasilo se je letos 200 učencev, a sprejetih je 184. V prvi razred se jih je oglasilo 73, sprejetih je 57, in sicer Slovencev 23 (pri skušnji ni padel nobeden), Italijanov 28, Nemcev 5, Francoz 1. Veseli nas, da je letos razmeroma mnogo Slovencev stopilo v prvi razred te šole, katere so se do zdaj nekako ogibali. Preverjeni smo, da tudi med „Italijani“ in „Nemci“ tiči še kak Slovenec.

V Koboridu odprli so 1. oktobra telegrafično postajo z dnevno službo.

Na dekliški vadnici morali so tudi letos zaradi premalih prostorov mnogim deklicam odreči sprejem, katerih nekatere so šle v mestne italijanske šole, druge pa ostanejo doma brez vsega poduka. Ker stane ta šola lepe novce, zakaj bi se ne poskrbelo za to, da bi imele učiteljice v vsakem razredu vsaj postavno število učenk, to je 40, namesto 24, kakor je zdaj? Ker so učiteljice dobro plačane, naj se jim da prilika, da bodo državi vsaj toliko koristile, kolikor jim je postava odmerila.

Za Kociančičev spomenik darovali so dalje: Jožef Pavletič, vikar v Cerovem, 1 gl. — Andrej Brezovšček, župnik v Rifembegu, 3 gl. — Andrej Jordan, spiritual v bogoslovskem semenišču, 5 gl. — znaša 9 gl. Prenesek (v zadnjem izkazu bila je tiskarska pomota) 211 gl. 50 kr. Vkup 220 gl. 50 kr.

Trgatev je letos nenavadno obilna v Brdih, prav dobra v Furlaniji, obilna v braniški dolini in v nekaterih vipavskih krajih, primeroma dobra v goriški okolici, slaba pod Čavnom, prav revna na Krasu, kjer je bila toča hudo potokla.

Odvezti moramo nekaterim roditeljem še tisto upanje, katero smo jim dali zadnjič, ko smo rekli, da one dečke, ki ne znajo toliko nemščine, kolikor je zahtevano za prvi realni ali gimnazijalni razred, morejo vpisati v pripravljavnico, ki je za to stvarjena, da podučuje nemščino. Poroča se namreč, da pripravljavnica je le za italijanske, ne pa tudi za slovenske dečke; a nekaj bila je tudi za slovenske otroke.

Vrtinar v tukajšnjem zavodu za zapuščene otroke ni bil prav trdne glave; včasih mu ni bila na pravem mestu. Najbrže se mu je bila tudi pretekli terek nekoliko zganila, ko je celo jutro sedel pred kuhinjo, kjer pomaga njegova žena, in ni hotel iti na delo. Žena mu je prigovarjala, naj gre kopat, ali on je v eno mero odgovarjal, da ne bo kopal z navadnim pikonom, ker ni nov. Ko ga žena le ni pustila pri miru, skoči mož po konci, zagradi prelomljen kuhinjski nož ter začne svojo ženo obdelavati. Na glasni krik uboge žene priteče vodja tega zavoda, g. Avgust Z u r m a n, in hoče moža pomiriti. Ta se obrne proti njemu, mu razkroji dolenjo čeljust ter ga rani na lici in na vratu; potem steče za bežečo ženo, katero doteče v veži in jo po vsem životu z nožem obdeluje. Na ženino vpitje priteče vratar in udari moža z dolgim železom za uho, da se zvrne na tla. Na to pokličejo policaja, ki odpelje hudobnega norca v ječo, ne da bi se ta kaj branil ali hudoval. Žena je močno ranjena in v veliki nevarnosti življenja. G. Z u r m a n je sicer tudi močno ranjen, ali za nj ni nobene nevarnosti za življenje.

Na c. k. gimnaziji vpisanih je letos 364 dijakov. V prvi razred se je bilo oglasilo 50 Italijanov in 46 Slovencev, sprejetih je 33 Italijanov in 40 Slovencev, s ponavljavci vred šteje slovenski oddelek I. razreda 43, italijanski pa 41 dijakov. — Na spodnjem gimnaziji podučevala se bota deželna jezika po 3 ure na teden.

Livške orglje.

Iz Tolmina, 23. sept. 1883.

16. tek. mesca so bile na Livku blagoslovljene nove orglje, katere so izdelali gg. Ig. Zupan in sinova v Kropi na Gorenjskem. Dispozicija teh orgelj je sledeča: 1. Principal 8' ves iz angleškega cina, 54 poj. glasov. 2. Salicional 8' ves iz cina, 54 poj. g. 3. Gedakt 8' iz lesa, 54 poj. gl. 4. Dolce 4' ves iz cina, 54 poj. gl. 5. Mixtura trojna 4' vsa iz cina, 126 poj. gl. 6. Sub-bas 16' lesen, 24 poj. gl. Vseh piščali skupaj je 402. 7. Copel za zvezanje pedala in manuala. 8. Terzoman. 9. Trije kolektivni zbiralniki in sicer: Piano, Mezzoforte in Fortissimo. Manual ima 54 tast od velicega c do f; klavitura je krasna iz slono vih kosti; pedal ima 24 lakiranih tast, postavljen v podobi srpa, da je igranje organistu jako prinožno. Orglje imajo sapnico na stožke (Kegellade) ter so prve te vrste na Goriškem. G. Zupan je učenec slovečega orgljarja Riegerja iz Jägerdorfa v Sleziiji, kateri se je izučil pri Walkerji, najslavnejšem orgljarji v Evropi. — Sapnica na stožke ima visoke prednosti pred staro sapnico na vlake: I. Njima zaklopnic, toraj nobenega peresa; ni se toraj bati neprijetnega piskanja posameznih piščalk, ker tukaj deluje edino sapa na stožke, katerih je toliko, kolikor je v orgljah piščali, ter se ni bati, da bi hermetično ne zapirali. II. Intonacija tacih orgelj je močna tako, da vsak spremen močnejše poje nego sicer dva. III. Igranje na take orglje je silno lahko in enakomerno. IV. Intonacija posameznih piščali je tako nagla in precizna, kakoršna nikdar ne more biti pri orgljah starega sistema, ker tukaj je sapa za vsako piščal natančno in posebno regulirana. V. Odpiranje spremenov potrebuje toliko moči, kolikor jo je treba za pritisk ene taste. VI. Vsa mehanika, ki je neprimerno močnejša in priprostejša od stare, je tako izpeljana,

da se brez vsake težave do najmanjšega dela z roko segne brez zopernega odpiranja. VII. Sapnica je vsa iz enega kosa, a sapa dohaja v vsak spremen posebe; ako bi se kedaj pripetilo, da pride smet pod stožec, jo takoj sapa vrže v stran in nevšečno cvilenje je odstranjeno.

Zdaj pa nekoliko o posameznih spremeni: Principal, ki ima labije, poje tako lepo, kakoršnega se nisem slišal. Salicional je prekrasen. Gedakt poln, jako močan. Dolce nježen; glas njegov je slišati, kakor bi prihajal iz nebeških višin. Mixtura je jako krepka in sub-bas silno močan, skoro premočan. Polne orglje imajo impozantno — nobel glas, kakoršnega zastonj iščem pri drugih orgljah. Mehanika je vsa iz lakiranega železa, tekočega na struganih medenih obročkih. S kolektivnimi zbiralniki je mogoče organistu v trenutku, ko se dotakne z nego zbiralnika, napraviti piano, mezzo forte ali fortissimo, ne da bi se kak spremen ganil — ker ostanejo zaprti. Meh (magazin) je takega dela in izvrstnosti, da ga je veselje gledati kako deluje — in dasiravno so orglje intonirane na 115 milimetrov sapne sile, ga otrok lahko goni. Vse cinaste piščali so na vrhu lepo obrobiljene, imajoče zadej tako zvane Stimulitze, da pri ubiranju ni treba va-nje vrtati, šobiti jih ter rezati — oberejo se lahko s svičnikom; tudi so vse tako čedno izlikane, da se svetijo, kakor čisto srebro. Konstrukcija piščali je popolnoma nova z vsemi prednostmi novih iznajdb, a pri lesenih so vsi oni deli, ki bi se utegnili kedaj odlimati, z močnimi vijaki pritrjeni. Okusno barvana omara je trdna, jako lepo v slogu cerkve izdelana; videti je, kakor bi bila iz treh delov sestavljena. Principal v propektu ni po izgledu naših mojsterskazov enako ploščakom v skledniku obešen — ampak okusno v pet delov razstavljen. Na vseh spremeni so porcelanaste ploščice, na katerih je lepo tiskano ime spremana; enako je nad klavituro, katera počiva na okusno izrezanih joničnih stebrih, v lepo obrobiljeni porcelanasti plošči natisnjeno ime firme.

Cena orgljam, katere so gg. Zupani v cerkvi v šterih dneh pri svojih stroških postavili, znaša s transportom vred 630 f. Ob kratkem rečem, da sem od G. Zupana veliko pričakoval, a popolnoma me je iznenadil. Ni mi toraj treba firme Zupanove še posebno priporočevati, ker se o dobroti, trdnosti in eleganci teh orgelj vsak sam lahko prepriča, da stvari ne pretiravam. Želim pa srčno, da bi nobeno častito cerkveno predstojništvo, katero namerava nove orglje si omisliti, ne preziralo Zupanove firme — zvest sem si, da mi bode za ta svet hvaležno. G. Zupanu pa čestitam, da je vrlim Livčanom naredil orglje, katerim z mirno vestjo lahko rekajo uzor cerkvenih orgelj na Primorskem. Danilo Fajgelj.

Čudovite kapljice

Sv. Antona Padovanskega.

To priprosto in naravno zdravilo je prava dobrodejna pomoč in ni treba mnogih besedi, da se dokaže njihova čudovita moč. Če se le rabijo nekoliko dni, olajšajo in preženejo prav kmalu najtrudoviteše žilodolne boleli. Prav izvrstno vstrezajo zoper hemorojce, proti boleznim na jetrih in na vranici, proti črevesnim boleznim in proti glistam, pri ženskih mesečnih nadležnostih, zoper beli tok, bojazn, zoper bitje srca ter čistijo pokvarjeno kri. Ono ne preganjajo samo omenjenih boleznih, ampak nas obvarujejo tudi pred vsako boleznijo.

Blagorodni gospod!

Na priporočilo nekega prijatelja rabil sem kapljice sv. Antona Padovanskega proti mnogoletni prav močni naduhi z najboljim uspehom in pri najhujih napadih s prav hitro olajšavo.

Prosim torej, pošljite mi, da se bom dalje zdravil, prej ko mogoče 12 steklenic proti poštnemu povzetju.

Mahrenberg.

Franc Macun,
c. k. sodnijski pristav.

Prodajajo se v vseh glavnih lekarnicah na svetu; za naročbe in pošiljave pa edino v lekarnici Cristofoletti v Gorici, v Trstu v lekarni C. Zanetti in G. B. Rovis in v lekarni Alla Madonna v Korminu.

Ena steklenica stane 30 novcev.

Št. 5669.

Razglas.

S 1. oktobrom 1883 so v tukajšnjem c. k. magazinu za derva in oglje zviškane cene:

bukovega oglja	od 25 na 26 gl.	10.000 kg.
jelovega oglja	" 22 " 23 "	10.000 "
bukova derva druge vrste	od 2.30 gl. na 3. "	gl. meter
" " tretje	" 2.60 " " 2.70 "	" "

C. K. GOZDNA DENARNICA
v Gorici, 29. septembra 1883.

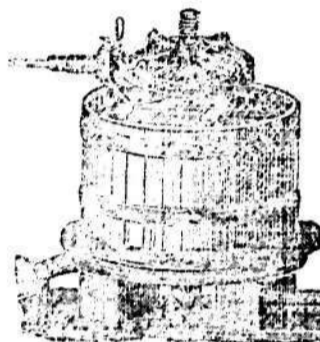
Bergerjevo medicinsko MILO IZ SMOLE (THEERSEIFE)

Priporočeno po medic. strokovnjakih, rabi se skoro v vsch evropskih državah s sijajnim vspehom proti vsakovrstni nečistosti na polti,

posebno proti kroničnim in luskinastim lišajem, hrastam, nalezljivim hrastam, proti rudečemu nosu, ozebljimi, potanju nog, prhljaju na glavi in bradi. — Bergerjevo milo iz smole ima 40% smole iz lesa, in se bistveno razločuje od vseh drugih smol, ki se prodajajo. — Da se prekanjanju izogneš, zahtevaj določno Bergerjevo milo iz smole in glej na znaui zavitek. V dolgih in hudih poltnih boleznih rabi se z vspehom na mestu mila iz smole Bergerjevo med smolnato-zvepleno milo; kdor bi hotel meti rajši to, naj zahteva edino Bergerjevo smolnato zvepleno milo, ker zunanja ponarejanja so brezvspešni izdelki. — Kot neostro milo iz smole za odstranjenje nečistostij na polti, zoper hrasto na polti in glavi otrok, kakor kot neprekosljivo kosmetično milo za vmiivanje in kopanje za vsakdanje rabo rabi:

Bergerjevo glicerina milo iz smole, ki ima 35% glicerine in je fino perfumano.

Cena za komad vsake vrste 35 kr. z brosurjo vred. Glavni razpošiljavec: lekarnar G. Heil v Opavu. Glavna zaloga za Gorico pri gg. lekarnarj F. Cristofoletti (Zanetti) in A. Franzoni.

Vinske tlačivnice (preše)

najnovejše sestave, potrebujejo malo prostora, tiskajo dvakrat hitreje ko prejšnje tiskavnice, so lahko gonijo, močno in trdne, v vseh velikostih za posameznike in za največe posestnike kot posebne vrednosti. Poroštvo, spričevala o 1000 že narejenih tiskavnicah. Načrti in ceniki po želji brezplačno in poštne

prosti. Grozdni mlini najnovejše iznajdbe. Zgodnja naročila os nam všeč.

PH. MAYFARTH & Co. na Dunaji, II. Praterstrasse 60. Tovarna v Frankfurtu a. M.

Razpis.

Za šolsko leto 1883-84 je izprazen štipendij letnih 150 gl. avst. velj., katerega je ustanovil baron Hektor Ritter pl. Zahony v prid mladeniču, pripadajočemu goriški kronovini, ki se nameni kupčijskim ali tehnično-obrtnijskim študijem na kaki kupčijski akademiji ali v kakem politehničnem zavodu ali pa v kakem drugem posebnem višjem obrtnijskem zavodu, domačem ali zunanjem.

Mladeniči, ki menijo, da morejo prositi za omenjeni štipendij, naj vložijo dotične prošnje pri tukajšnji kupčiji-ki in obrtnijski zbornici do 15. oktobra t. l.

Prošnja mora biti podprta z naslednjimi spričevali:

1. se spričevalom, da je dotičnik vpisan v akademiji ali zavodu;
 2. se spričevaloma dveh zadnjih semestrov, ali pa se spričevalom zrelosti;
 3. z domovinskim listom in spričevalom o premoženjskih razmerah, izdanim od dotičnega županstva.
- Štipendij se bo prejemal vsa leta, ko trpi dotični poduk, v dveh odplačilih pobčljivih prvi mesec vsakega semestra proti pravilni pobčnici in dokazilu, da mladenič se uspešno bavi s študiji.

Kupčijska in obrtnijska zbornica v Gorici,
13. septembra 1883.

Predsednik
V. pl. RITTER.

Jožef Pallich,

prodajalec c. k. šolskih in vsakovrstnih drugih knjig ter pisnih potrebščin v Gorici, na Travniku h. št. 6, priporoča svojo bogato zalogo za pisanje, risanje in šolo potrebnih priprav ter sprejema naročila na knjige, ilustrirane liste in časopise vsake stroke in v vsakem jeziku z zagotovilom natančne postrežbe in nizke cene. Veliko zalogo cerkvenih tiskovin in molitvenih bukev iz Ljubljane priporoča posebno častiti duhovščini.